

UNDERVISNINGSMATERIALE

DENIS & KATYA

OPERA
KIND OF

KÆRE UNDERVISER

Hvordan introducerer man unge til operaens verden på en måde, så de kan se sig selv afspejlet i det, der foregår på scenen og i handlingen? Hvordan skaber vi sammenhæng mellem kunst og undervisning på en aktuel og vedkommende måde? Hvordan klæder vi bedst unge på til at begå sig i en fremadstormende digital verden, hvor fake news, trolls og manipulation hersker?

Dette undervisningsmateriale er udarbejdet til operaforestillingen Denis & Katya af operakompagniet Kind Of Opera og henvender sig primært til elever i gymnasiet indenfor fagene musik, teater og performance, samfundsfag, engelsk, samt medier. Materialet sætter fokus dels på operaens handling og tematikker, samt på musikken og moderne opera.

Materialet omfatter teoretiske begreber, baggrundsviden, samt spørgsmål til gruppe- eller klassediskussioner, samt enkelte individuelle opgaver. Den første del af materialet egner sig godt til forberedende klassediskussioner, før forestillingen opleves, mens anden del af materialet bedst egner sig som opfølgning på den oplevede forestilling.

Vi - Selma og Trine - driver operakompagniet Kind Of Opera. Vi forelskede os i kammeroperaen Denis & Katya for et par år siden, og kan endelig, med stor stolthed, præsentere det for et dansk publikum. Vi mener, at operaen kan noget helt særligt; dens fortælling, udtryk, musik og koncept er aktuelt, vedkommende og en benhård sand historie. Det er moderne opera, når det er allerbedst!

Rigtig god fornøjelse!

Selma Mongelard
& Trine Heide
Kind Of Opera

KIND OF
OPERA

INTRODUKTION

Denis & Katya er en sand historie om to russiske teenagere. I 2016 flygter Denis og Katya sammen, fordi de er blevet forbudt at se hinanden. Men deres liv ender brat tre dage efter, hvor de bliver fundet døde af russiske specialstyrke-soldater.

I skal opleve en unik kammeropera, som på dokumentarisk vis skildrer dette unge pars sidste dage, en tragisk fortælling i krydset mellem Romeo/Julie og Bonnie/Clyde. Begivenheden fangede verdenspressens opmærksomhed i 2016, da parret lavede livestream fra deres sidste dage, og mange fulgte med og kommenterede. Nu står dette online spor tilbage, som et spøgelseslignende vidne om deres alt for korte liv.

Værkets tekst er baseret på interviews med personer, der var involveret eller tæt på Denis & Katya, f.eks. Denis' bedste ven, en journalist der besøgte hændelsesstedet og skrev en uddybende artikel om det, samt interviews med naboer, en læge, læreren og andre teenagere fra området i Pskov. Operaens fortælling sker derfor gennem dynamiske skift mellem alle disse karakterer, nærmest som en dokumentarfilm, der belyser forskellige synspunkter.

Operaen er skrevet i 2019 af den engelske komponist Philip Venables og librettist Ted Huffman, men det er ikke en typisk opera, som man måske kender La Boheme eller Figaros Bryllup. Værket bruger filmiske virkemidler på en ny og kompromisløs måde, så den dokumentaristiske fortælling om Denis og Katya rammer på en kuldegysfremkaldende måde. Siden urpremieren i 2019, er værket sat op på flere operascener i Europa, hvilket vidner om, at der er skabt en nyklassiker.

Opførelsen i august 2023 bliver værkets danmarkspremiere og opføres af det uafhængige kompagni Kind Of Opera, der drives af iscenesætter Selma Mongelard og producent Trine Heide.

Opgaveboks – Holdet bag en opera

- Hvad tror du, de forskellige involverede i operaen laver og har ansvar for?
- Er det et stort eller lille hold for en opera? Sammenlign gerne med krediteringslister fra andre operaforestillinger.

Ordforklaring

Librettist: personen, der har skrevet det litterære forlæg for en opera – det vil sige ordene, der synges og siges på scenen.

Komponist: personen, der har skrevet musikken ud fra librettistens litterære forlæg.

Værk: en anden betegnelse for den konkrete opera/musikstykke, der er tale om.

Instruktør: personen, der iscenesætter en opsætning af værket.

TEMA 1 – SOCIALE MEDIER OG VERDENSOPFATTELSE

I operaen Denis & Katya stilles der spørgsmål ved mediernes sensationalisme. Det ene øjeblik kan en historie fylde alt - det næste har en ny historie overtaget forsiderne. Operaen fortæller om menneskets voyeuristiske nysgerrighed, når tragedier rammer - og hvordan sociale medier er med til at skabe en distance, på godt og ondt.

Sideløbende med det, som sangerne formidler gennem musikken og det sceniske, kører et meta-lag projekteret på en skærm, hvor vi ser tekstbidder fra parrets livestream på Periscope, samt en whats-app dialog mellem komponisten og librettisten: hvad kan man egentlig tillade sig at vise og tage med i en opera? Er der grænser, selv når det er under kunstnerisk behandling?

Opgaveboks – Sociale medier og fake news

- Undersøg hvordan pressen har skrevet om hændelsen tilbage i 2016. Hvilke medier, skrev om det og hvad skrev de? Er der forskellige vinkler på historien?
- Hvilke tanker gør du dig om måden, Denis og Katya brugte sociale medier og livestream? Hvorfor tror du, de gjorde det?
- Hvordan kan man igennem kunst arbejde med sande historier i et fiktivt perspektiv? Kan du komme i tanke om andre eksempler på kunstneriske projekter, der behandler sande historier. Hvornår går kunsten over grænsen?
- Se uddrag fra værkets meta-lag af whats-app beskeder mellem komponist og librettist - hvilke overvejelser tror du, de har gjort sig ift. hvad de kunne bruge i tilblivelsen af operaen?

13. WHATSAPP 6

(projected)

if we use this story
do we also show the real video?

idk

15. WHATSAPP 7

(projected)

could be the whole video
simultaneously
there's something about their image

how much would be in the opera?

TEMA 2 – FORESTILLINGSANALYSE

Opera

Opera er en dramatisk genre, der opstod i 1600-tallet og som kombinerer musik, sunget tekst, skuespil, scenografi, lys og kostumer. Mange forbinder måske opera med noget gammeldags, ophøjet og uforståeligt. Men der bliver også skrevet nye operaer, der bryder med traditionerne og aktualiserer operaen i en moderne verden. Det er DENIS & KATYA et godt eksempel på.

Opgaveboks - Moderne opera

- Hvilke forestillinger havde du om 'opera' som genre, før du så forestillingen? Har din opfattelse ændret sig efter? Hvordan?

SCENISKE VIRKEMIDLER

Et af de elementer, der oftest adskiller opera fra andre former for klassiske koncerter er, at det iscenesættes og gør brug af scenografiske virkemidler, som f.eks. rekvisitter, kostumer, indretningen af scenen. Ofte skaber dette en også en afgrænsning til publikum, det man kalder 'den fjerde væg'.

Historien om Denis & Katya fortælles dokumentaristisk og sangerne skifter roller og synspunkt konstant. Når der kun er to sangere til at udfylde de mange roller, kan man underbygge rolleskiftene gennem scenografiens virkemidler, herunder projektion, lysdesign og lyddesign.

Operaens struktur

Part One

Prologue (spoken)
Section 1 (talking heads)
Interlude 1 (spoken)
Section 2 (talking heads)
Interlude 2 (spoken)
Section 3 (talking heads)
Interlude 3 (audio video)

Part Two

Journalist and Friend
Baroque song
Epilogue

På scenen

- Sopran, forstærket
- Baryton, forstærket
- 4 Celli, forstærket
- Optaget lyd og video

Opgaveboks – Scenografi og lysdesign

- Hvordan vil du beskrive scenografiens virkemidler og hvad det gjorde for at underbygge historien, karaktererne, musikken og publikumsoplevelsen?
- Hvordan virkede det at der blev brugt forstærket lyd og effekter, samt videoprojektion i forestillingen?
- Oplevede du, at der blev skabt en 'fjerde væg' i forestillingen - hvordan/hvorfor ikke?

TEORI - DEN FJERDE VÆG

Den fjerde væg er et begreb man bruger inden for scenekunst og betegner den usynlige væg mellem det, der sker på scenen og publikum. Når den fjerde væg er i spil, er publikum tilskuere, men ikke involveret i det sceniske. Begrebet er tilskrevet den franske filosof Denis Diderot, der tilbage i 1700-tallet anbefalede skuespillere at forestille sig denne væg mellem dem selv og publikum. Det, som den fjerde væg kan, som dramaturgisk greb, er at skabe en fiktiv verden på scenen, hvor personer kan skifte karakter, rekvisitter kan være noget andet end de måske er i 'den virkelige verden' og som publikum inviteres man til at indleve sig i denne forestillede verden.

Karakterer

Værkets tekst (librettoen) er baseret på interviews med personer, der var involveret eller tæt på Denis & Katya, f.eks. Denis' bedste ven, en journalist der besøgte hændelsesstedet og skrev en uddybende artikel om det, samt interviews med naboer, en læge, læreren og andre teenagere fra området i Pskov. Operaens fortælling sker derfor gennem dynamiske skift mellem alle disse karakterer, nærmest som en dokumentarfilm, der belyser forskellige synspunkter.

Sideløbende med de personlige beretninger, kører et videospor med WhatsApp beskeder mellem librettisten og komponisten med deres overvejelser om at skabe værket på baggrund af denne tragiske hændelse. Samlet resulterer det i 112 mikrosener, der varer mellem 5 og 120 sekunder – ret atypisk for en opera, hvor en enkelt arie nogle gange kan vare op mod 15 minutter.

Opgaveboks – Karakterer

- Hvordan oplevede du skiftene mellem karaktererne? Var der nogle særlige kendetegn ved dem hver især? Hvordan kom det til udtryk?
- Hvordan var de forskellige hovedkarakterer med til at underbygge den dokumentaristiske fortælling i operaen?

Musikken

Musikken er det helt centrale for en opera - ellers ville det blot være et skuespil. Operaen Denis & Katya kalder man en kammeropera – det vil sige for færre musikere og sangere, end man ellers vil opleve i de mere traditionelle operahuse - og uden dirigent! Det er også ret særligt at musikken udelukkende spilles af de fire cellister og endda med et elektronisk track til. Hvad I måske ikke så i forestillingen er også, at både sangere og cellister har in-ear monitors i ørerne med et click-track, som hjælper dem.

Gloser til at beskrive musikken

- Stille / kraftigt
- Melodisk / rytmisk
- Elektronisk / akustisk
- Dynamik og tempo
- Spille- og syngemåde
- Tekst
- Effekter
- Harmonik

Opgaveboks – Musikken

- Hvordan vil du beskrive musikken?
- Var der noget i musikken, du lagde særligt mærke til? Melodier, harmonier, udtryk, dynamik?
- Hvordan underbyggede musikken teksten og fortællingen?
- Hvilken følelse forbinder du med musikken i operaen?
- Var der noget musikalsk, der overraskede dig? Hvad og hvorfor?

Perspektivering

Operaens fortælling kan perspektiveres til mange aspekter af vores moderne samfund - lige fra ung kærlighed som et eviggyldigt emne, til sociale medier og fake news. At historien er baseret på virkelige hændelser, er atypisk for operagenren, der ellers bygger på større episke fortællinger. Perspektiveringsdiskussionen i klassen kan derfor både tage udgangspunkt i operaens baggrund (den sande historie), operaen i sig selv (forestillingen) eller de tematikker, der berøres og som er aktuelle for os i en moderne, digitaliseret verden.

Opgaveboks – Perspektivering

- Hvilke elementer i forestillingen kan perspektiveres til samfundet (problemstillinger, dilemmaer, fremtidsmuligheder etc.)? – Giv eksempler.
- Hvilke tanker vækker forestillingen hos dig?
- Hvorfor tror du, komponisten og librettisten har valgt at lave en opera om hændelsen?
- Har forestillingen et budskab? Hvis ja, hvilket?

OPGAVE

Skriv en anmeldelse af forestillingen, hvor du fokuserer på hvilke tematikker og historier, der var fremtrædende. Beskriv musikken og de sceniske virkemidler, og relatér det til den mere traditionelle operagenre. I anmeldelsen kan du også perspektivere til større samfundsmæssige problemstillinger og beskrive hvorfor forestillingen er relevant at opleve.

LINKS TIL MERE VIDEN OG INSPIRATION

Om Denis og Katya hændelsen

<https://emeto.neocities.org/pskov>

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-3939424/Did-Russian-police-KILL-15-year-olds-went-run-livestreamed-shootout-cops-Final-messages-Russian-teens-suggest-UNARMED-died.html>

<https://www.bbc.com/news/world-europe-37987826>

<https://www.standard.co.uk/news/world/russian-teenagers-livestream-shootout-with-police-before-shooting-themselves-a3395786.html>

Introduktion til opera

<https://www.sfopera.com/learn/about-opera/a-brief-history-of-opera/>

<https://www.sfopera.com/learn/about-opera/who-does-what/>

Mere om værket

<https://philipvenables.com/denis-katya/>

Trailer fra opførelse i Holland

<https://www.youtube.com/watch?v=BGgD0lOuS34&pp=ygURZGVuaXMga2F0eWEgb3BlcmE%3D>

Interview med komponisten

<https://www.youtube.com/watch?v=p8h6rirrAZE&t=4s&pp=ygURZGVuaXMga2F0eWEgb3BlcmE%3D>

KREDITERING

Musik Philip Venables

Libretto Ted Huffman

© G. Ricordi & Co., London/Gehrmans Musikförlag AB, Stockholm

Sopran Katinka Fogh Vindelev

Baryton David Kragh Danving

Celli Marie Louise Lind, Kirstine Elise Pedersen,
Marta Gudmundsdottir og Mihai Fagarasan

Musikalsk ledelse Ian Ryan

Instruktør Selma Mongelard

Lysdesign Malte Hauge

Lyddesign Tommy Kamp Vestergaard

Lydteknik Emil Houmøller Mortensen

Producent Trine Heide

Fotograf Sif Bang Mikkelsen

Forestillingen er en co-produktion mellem Kind Of Opera og Aalborg Operafestival.

